

METALISTŮV DENNÍ CHLEBA

Kryštof Eder

V české literatuře posledních let se evidentně objevuje osobitý subžánr: prózy o metalu. Black metal byl klíčovým hybným prvkem *Kovu* od Karla Veselého, protagonista *Sraba* od Přemysla Krejčíka působil v kapele hlásící se k horrorcoru, subžánru, jenž kombinuje metal s rapem. A spisovatelka Iva Hadj Moussa přispěla do této škatulky hned dvěma tituly — osobitým blackmetalovým coming-of-age románem *Démon ze sídliště* a nedávno vydanými *Těžkými dušemi*.

Předchozími knihami Iva Hadj Moussa ukázala, že nepatří k autorkám, které by dokola omílaly to samé. Naopak, s každou knihou zkouší něco nového. Byť jsou tedy *Těžké duše* jejím druhým metalovým titulem, *Démonu ze sídliště* se podobají opravdu jen hudebním žánrem, pro nějž dýchají hlavní postavy. Pokud ostatně protagonisty srovnáme, vyvstane víc rozdílů než podobností.

Zatímco v centru *Démona ze sídliště* stál v Táboře žijící puberták, který zažíval první milostné zkušenosti i zklamání a hledal způsob, jak se v iniciačních zážitcích zorientovat, v *Těžkých duších* sledujeme Johanesa, životem omláčeného muže na hraně padesátky (který s přibývajícím stranami tuto hranici překročí): žena ho opustila, s dcerou, vegankou a „sněhovou vločkou“ Žofíí, těžko hledá společnou řeč, celé dny vyklízí bordelem zanesené byty a sklepy, protože o místo instruktora v autoškole přišel, když sexuálně obtěžoval studentku — a označení sexuální predátor jej od té doby provází jako Kainovo znamení. Život se mu zkrátka drolí a od ponižujícího bydlení s matkou jej zachránilo pouze to, že ji musel kvůli silící demenci přesunout do pečovatelského domu.

Johanes se tak utápí v rutině — přes den fyzicky dře, aby mohl své „přecitlivělé“ dceři platit nákladné psychoterapie, a po práci spláchně celodenní šed' a špinu řádkou piv s kamarády, s nimiž vede řeči prošpikované notnou dávkou boomerství. To vše až do chvíle, kdy během vyklízení najde elektrickou kytaru a objeví v sobě léty utlumený zápal pro heavy metal. Spolu s obtloustlým bubeníkem, zkrachovalým

baskytaristou a zpěvákem, který se zaprodal korporátu, aby mohl splácet dvě hypotéky, oživí Johanes starou heavymetalovou kapelu a banda outsiderů od pohledu hodlá zkusit nemožné — hudební comeback v padesátí, ačkoli vlastně není na co navazovat, protože ani před dekádami nebyla jejich kapela žádné terno.

POSLEDNÍ ŽENA

Podobně jako ve zmíněném románu Přemysla Krejčíka i zde na desítkách stran sledujeme zkoušky kapely Heavy Souls — původní název Heavy Gods muzikanti smířlivě odsoudili jako neadekvátní —, přehlídku písňových textů, které si mezi sebou hráči vyměňují, a koncertů, kam občas nepřijde ani deset lidí, a to se ještě nezřídka jedná o rodinné příslušníky.

Jenomže není nakonec důležitější, když stárnoucího a v očích revoltující pubertáčky

trapného otce z rohu místnosti trochu stydlivě pozoruje právě dcera, než kdyby jen pár metrů od něj zběsile halekaly desítky lidí? Johanesův vztah s Žofíí a jejich nalézání společné řeči jsou v románu podobně důležité jako jeho kapela. Jak si dívka trefně všimne, Johanes v životě ztratil všechny důležité ženy: manželka jej opustila, matka umírá, v dětství navíc přišel o zbožňovanou sestru, z jejíž ztráty se pořád ještě neoklepal. Zbývá Žofie.

Generační propast se stává jedním z důležitých témat české prózy. Jen loni se jím více či méně intenzivně zabývaly romány Michala Kašpárka *Fosilie*, Kláry Vlasákové *Těla* či Petry Hůlové *Nejvyšší karta*. Zatímco Michal Kašpárek však z komunikačních rozporů udělal *de facto* vyprávěcí princip a jeho román je přehlídkou hádek a jízlivých dialogů a Klára Vlasáková se tak jako Petra Hůlová zaměřila na hluchá místa v komunikaci matky s dcerou, v románu Ivy Hadj Moussy k sobě otec s dcerou spíše hledají cestu, než že by se motali ve spirále věčných neporozumění. Autorka přesvědčivě ukazuje, že soužití uvědomělé pubertáčky a otce s cejchem sexuálního predátora nemusí být jen přehlídkou nevraživosti.

VŠECHNO JE MARNOST? SPÍŠ NE

V knize nejde ani tolik o pomyslné putování z bodu A přes bod B a C do bodu D, jako spíš o zachycení určitého životního období, životního stavu se všemi jeho plusy a minusy. K žádné katarzi Johanes nesměřuje, plahočí se z jednoho dne do druhého, pokouší se zhubnout, aby na pódiu vypadal dobře, žehrá nad vlastním osudem, nad stavem světa a snaží se popasovat s nálepkou sexuálního delikventa.

Ani v případě tohoto tématu nedejde v románu k žádnému rozuzlení, k rozhršení či k absolutnímu společenskému odsouzení, prohřešek se s Johanesem táhne jako smrad a padesátiletý metalista si nemůže být jistý, kdy a kde s ním bude příště konfrontován. Tato vypravěčská strategie je na jednu stranu osvěžující, protože nemáme při čtení pocit,

Iva Hadj Moussa
Těžké duše
Host, Brno 2024
359 stran

že postava je tažena příběhem k předem vytyčenému cíli, na druhou stranu kvůli tomu vyprávění postrádá dynamiku, jakou měla například *Havířovina*.

Těžkým duším rovněž na první pohled neprospívají četné a dlouhé Johanesovy vnitřní monology a retrospektivy. Nezdá se protagonistovi při zmínce o některém ze svých kumpánů na několik stran ponořit do vzpomínek a popisuje všechno možné z přítelovy minulosti. Po nějaké době začnou takové odbočky působit mechanicky.

Přemíru těchto pasáží však alespoň částečně vyvažují dvě věci. Jednak to, že jsou některé Johanesovy postřehy vtipné a výstižné. Když si například posteskuje, že u dnešního obecního je mimořádně populární skupina Mirai, a ocituje dvě sloky z jejich písně, konstatuje: „Z toho by se jeden posral. Všechno je marnost! Jak můžeme být prosperující, rozvinutá a intelektuálně vyspělá společnost, když si pod vousy broukáme texty podobný úrovně?“

Za druhé je pro Johanesovy monology důležitý fakt, že jsou občas v kontrastu s tím, co se děje mimo protagonistovu hlavu. Nejenže dcera Žofie — v mnoha scénách vykreslená na hraně karikatury, což zdaleka neplatí jen pro ni — pravidelně

nastavuje nepříjemné zrcadlo jeho mizogynství a úsečnosti, která nemá daleko k přehlíživosti, sám Johanes čas od času říká něco jiného, než si myslí. Když například s kumpány nad pivem probírá svůj sexuální delikt, v hlavě mu běží přehlídka výmluv a běžných „polehčujících“ okolností — od *špatně jsem vyhodnotil signály po oběť bezpráví jsem ve skutečnosti já* —, jakmile se však má vyjádřit před ostatními, řekne: „Jsem prostě čurák. Kdyby se něco podobného stalo Žofii, tak bych si toho zmrda našel a rozbil mu tlamu.“

Snad k těmto slovům přimělo vyprávěče soužití s jeho dcerou, která mu dává leckdy nevybíravě najevo, že určité chování už v dnešní době není akceptovatelné, snad skutečnost, že Johanes nejen není žádné monstrum, jak by se mohlo zdát, ale není ani úplný zbednělec či primitiv (ačkoli se své studentky v autoškole pokoušel rozesmát „japonskými jmény“ Fuči Mina Kule či Fučimi Napiču). Občas to autorka sice přežene a Johanes jedná až příliš uvědoměle, ale po většinu času se jí daří modelovat svého protagonistu jednak věrohodně, jednak s pochopením.

V době, kdy české soudy propouštějí sexuální delikventy s podmíněnými

tresty, by to mohlo působit jako poměrně laciné kontroverzní gesto. Iva Hadj Moussa však tím, že ze sexuálního delikventa neudělala jednoznačného antagonistu, nechce prvoplánově provokovat. Pokusila se nahlédnout život morálně problematického, nepříliš sympatického a šťastného muže a zachytit jak rysy jeho osobnosti, které budou čtenáře odpuzovat, tak situace, kdy mu budou držet palce. A podařilo se jí to nejen vtipně, ale i citlivě.

Těžké duše sice nejsou tak dotažené jako *Havířovina*, na druhou stranu autorka znovu prokázala cit pro přesvědčivé dialogy, věrohodné postavy a chytlavý námět. Zdá se, že její slabá prvotina *Šalina do stanice touha* je nadobro věci minulosti a Iva Hadj Moussa je schopna psát romány, jež lze označit za kvalitní mainstream. Tedy čtivé a přitom chytré a dobře odvyprávěné knihy, které lze s klidným srdcem rozdávat jako univerzální dárek pro ty, o jejichž preferencích mnoho nevíte, aniž byste se museli bát, že urazíte vkus literárních elitářů či odradíte ty, kteří vytáhnou knihu, jen když zapomenou obnovit předplatné Netflixu.

Autor je literární kritik.

Autorka se pokusila nahlédnout život morálně problematického muže, který bude čtenáře odpuzovat a zároveň mu budou držet palce.